

Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet

Trinaesti međunarodni interdisciplinarni simpozijum

SUSRET KULTURA

Zbornik radova

Novi Sad
2026

Izdavač	Filozofski fakultet Univerzitet u Novom Sadu www.ff.uns.ac.rs
Za izdavača	Prof. dr Milivoj Alanović, dekan
Urednici	Prof. dr Milivoj Alanović Prof. dr Jasna Uhlarik Prof. dr Goran Vasin
ISBN	978-86-6065-987-5
URL	https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2026/978-86-6065-987-5

Trinaesti međunarodni interdisciplinarni simpozijum Susret kultura održan je 2. decembra 2024. godine.

Imejl adresa Skupa: susret.kultura@ff.uns.ac.rs

Programski odbor

Prof. dr Ivana Živančević-Sekeruš

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Prof. dr Jasmina Grković-Major

Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Prof. dr Ala Tatarenko

Univerzitet Ivan Franko, Lavov, Ukrajina

Prof. dr Bjorn Hansen

Univerzitet u Regensburgu, Nemačka

Prof. dr Vesna Požgaj Hadži

Univerzitet u Ljubljani, Slovenija

Prof. dr Renate Hansen-Kokoruš

Univerzitet u Gracu, Austrija

Prof. dr Zoran Milutinović

Londonski univerzitetski koledž, Velika Britanija

Prof. dr Sanja Bošković-Danojlić

Univerzitet u Poatjeu, Francuska

Prof. dr Nataša Boškić

Univerzitet Britanske Kolumbije, Kanada

Prof. dr Tomaš Kvoka

Jagelonski univerzitet u Krakovu, Poljska

Prof. dr Santjago Lopes-Rios Moreno

Univerzitet Komplutense u Madridu, Španija

Prof. dr Angela Rihter

Univerzitet Martin Luter u Haleu, Nemačka

Prof. dr Boris Dudaš

Univerzitet u Rijeci, Hrvatska

Prof. dr Ioana Vid

Zapadni univerzitet u Temišvaru, Rumunija

Prof. dr Marija Omazić

Univerzitet u Osijeku, Hrvatska

Prof. dr Mikloš Kontra

Univerzitet Karolji Gašpar Reformatske crkve, Mađarska

Prof. Dr Norma Anhelika Kuevas Velasko

Univerzitet u Verakruzu, Meksiko

Organizacioni odbor, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

Prof. dr Milivoj Alanović

Dekan

Prof. dr Dejan Pajić

Prodekan za finansije

Prof. dr Danijela Prošić

Odsek za anglistiku

Prof. dr Goran Vasin

Odsek za istoriju

Prof. dr Jasna Uhlarik

Odsek za slovastiku

Prof. dr Nataša Milićević

Odsek za anglistiku

Prof. dr Mina Đikanović

Odsek za filozofiju

Prof. dr Katalin Ozer

Odsek za germanistiku

Prof. dr Aniko Novak

Odsek za hungarologiju

Prof. dr Đura Hardi

Odsek za istoriju

Prof. dr Aleksandra Blatešić

Odsek za italijanske i iberoameričke studije

Prof. dr Vladimir Gvozden

Odsek za komparativnu književnost

Prof. dr Smiljana Milinkov

Odsek za medijske studije

Prof. dr Slađana Zuković

Odsek za pedagogiju

Prof. dr Ljiljana Mihić

Odsek za psihologiju

Prof. dr Tatjana Đurin

Odsek za romanistiku

Prof. dr Marina Puja Badesku

Odsek za rumunistiku

Doc. dr Ana Riman Simunović

Odsek za rusinistiku

Prof. dr Marija Stefanović

Odsek za slavistiku

Prof. dr Marina Šimak Spevakova

Odsek za slovastiku

Prof. dr Jovana Škorić

Odsek za socijalni rad

Doc. dr Vladan Vidicki

Odsek za sociologiju

Prof. dr Milan Ajdžanović
Prof. dr Nevena Varnica

Odsek za srpski jezik i lingvistiku
Odsek za srpsku književnost

Izvršni odbor, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

Prof. dr Jasna Uhlarik
Prof. dr Goran Vasin
Prof. dr Zoran Paunović
Prof. dr Željko Milanović
Dr Nina Ilić
Doc. dr Mila Dragić
Doc. dr Marina Tokin
Doc. dr Paulina Čović
Dr Marija Marić
Doc. dr Senka Slijepčević
Doc. dr Nataša Tančić
Doc. dr Lazar Atanasković
Doc. dr Zlatimir Gajić
Isidora Gordić Fisković
Ljiljana Siriški

Odsek za slovakistiku
Odsek za istoriju
Odsek za anglistiku
Odsek za srpsku književnost
Odsek za anglistiku
Odsek za srpski jezik i lingvistiku
Odsek za srpsku književnost
Odsek za istoriju
Odsek za istoriju
Odsek za pedagogiju
Odsek za pedagogiju
Odsek za filozofiju
Odsek za medijske studije
Kabinet dekana
Kancelarija za međunarodnu saradnju

Kristina Ostojić

Kancelarija za međunarodnu saradnju

Dr Tomislav Bukatarević

Kancelarija za međunarodnu saradnju

Aleksandra Mirković

Kancelarija za međunarodnu saradnju

Maja Hovanjski

IT sektor

Zoran Milošević

IT sektor

Igor Lekić

Izdavačka delatnost

Miladin Trifković

Tehnička služba

Jaroslav Kovač

Odsek za medijske studije

Recenzenti

Prof. dr Milan Ajdžanović
Prof. dr Neda Andrić
Prof. dr Dragutin Avramović
Prof. dr Vladimir Barović
Prof. dr Oto Beke
Prof. dr Erika Bence
Prof. dr Anamaria Bene
Dr Milivoj Bešlin
Prof. dr Isidora Bjelaković
Prof. dr Slobodan Bjelica
Prof. dr Boro Bronza
Prof. dr Eržebet Čanji
Prof. dr Marko Čudić
Prof. dr Ilijana Čutura

Doc. dr Marina Ćirić
Doc. dr Mirjana Daničić
Prof. dr Nataša Dragin
Prof. dr Jasmina Dražić
Prof. dr Jelena Drljević
Prof. dr Dunja Dušanić
Prof. dr Bojan Đorđević
Prof. dr Dejan Đorđić
Doc. dr Ljubica Đurić
Prof. dr Tatjana Đurin
Prof. dr Osman Emin
Doc. dr Ivana Georgijev
Prof. dr Vladislava Gordić Petković
Prof. dr Snežana Gudurić

Doc. dr Elma Halilović
Prof. dr Jarmila Hodolić
Prof. dr Hargita Horvat Futo
Prof. dr Aleksandra Izgarjan
Prof. dr Danijela Janjić
Prof. dr Jelena Jovanović Simić
Prof. dr Nadežda Jović
Dr Marina Jurišić
Prof. dr Virna Karlić
Prof. dr Jasmina Klemenović
Doc. dr Milena Kojić
Prof. dr Dragica Koljanin
Prof. dr Bojana Kovačević Petrović
Prof. dr Borko Kovačević
Prof. dr Zorana Kovačević
Doc. dr Nenad Krcić
Prof. dr Sanja Krimer Gaborović
Prof. dr Marina Kurešević
Prof. dr Jelena Kusovac
Doc. dr Andrijana Maloku
Prof. dr Saša Marković
Prof. dr Slobodan Marković
Doc. dr Nemanja Mičić
Prof. dr Borivoje Milošević
Prof. dr Ivana Mitić
Doc. dr Jelena Mladenović
Doc. dr Nikoleta Momčilović
Doc. dr Merima Muslić
Prof. dr Stefan Ninković
Prof. dr Nenad Ninković

Prof. dr Predrag Novakov
Dr Slobodan Novokmet
Doc. dr Jelena Osmanović Zajić
Prof. dr Beatriks Osko
Prof. dr Slobodan Pavlović
Prof. dr Marina Petrović-Jilich
Dr Snežana Petrović
Doc. dr. sc. Jasna Poljak Rehlicki
Prof. dr Tvrtko Prčić
Prof. dr Biljana Radić-Bojanić
Prof. dr Roberto Rusi
Doc. dr Bolgarka Sabo Laki
Prof. dr Mirjana Sekulić
Prof. dr Milan Stančić
Prof. dr Strahinja Stepanov
Prof. dr Snežana Stojšin
Dr Žarka Svirčev
Prof. dr Zorica Šaljić
Prof. dr Biljana Šimunović-Bešlin
Prof. dr Marko Škorić
Doc. dr Snežana Štrangarić
Doc. dr Zuzana Tirova
Doc. dr Tanja Todorović
Prof. dr Eva Toldi
Doc. dr Gorica Tomić
Prof. dr Nenad Tomović
Prof. dr Rade Veljanovski
Prof. dr Snežana Vučković
Dr Nataša Vulović Emonts
Dr Eleonora Zvalena

Svi radovi objavljeni u Zborniku radova sa Trinaestog međunarodnog interdisciplinarnog simpozijuma *Susret kultura* anonimno su recenzirani i dobili su po dve pozitivne recenzije.

Autori su odgovorni za jezičku korektnost svojih radova.

ПИТАЊЕ ИДЕНТИТЕТА У РОМАНУ *LA SANS PAREILLE* МИЛИСАВА САВИЋА

The novel *La sans pareille* by Milisav Savić, originally published in 2015, has had several editions in Serbian and foreign languages, it has been awarded multiple times and was consistently positively evaluated by critics. Although it had many reviews and few studies (that firstly took into consideration its narration and style), the subject matter of this work hasn't been thoroughly analyzed. This paper deals with the question of identity, which is included in the novel through its different types (personal, national, religious, sexual, genderal), as well as with the possibilities of its change, considering internal and external factors that define selfhood. The research has a goal to enlighten the author's ways of playing with the concept of identity, as he pushes it to the limits of its ambiguity.

Keywords: identities, masking, androgyny, *La sans pareille*, Milisav Savić.

Идентитет¹ је широк, сложен и флуидан појам о којем се полемише у бројним теоријским расправама. Према Џонатану Калеру, приликом његовог дефинисања непоходно је одговорити на следећа питања: „da li je sopstvo nešto što je dato ili nešto što se stvara, [...] da li sopstvo treba da bude razmatrano u individualnim ili društvenim kategorijama“ (2009: 125). Укрштање унутрашњих и спољашњих фактора у грађењу личности подразумева изражавање појединачних карактеристика јединке у оквиру колектива, односно приликом њеног функционисања с обзиром на контекст заједнице, спрам релација са другима. Мада је индивидуа одређена социјалном позадином већ самим боравком у њој, и то превасходно актом прихватања улога које су јој приписане, она ипак сама пристаје или одбија да буде формирана кроз конкретне ознаке. На пример, пол (као биолошка детерминанта) обележава човека на рођењу, док друштвени норматив кроз конструкцију рода даље мапира његово кретање атрибуирајући га као мушко или женско, са чиме се он поистовећује или спори. Термин *идентитет* лебди

* natdrakulic@gmail.com

¹ Треба нагласити да се термини: *идентитет*, *властитост* и *сopство* у раду употребљавају паралелно, као синоними.

између два значења: с једне стране, односи се на постојаност карактеристика које дефинишу појединца и заједницу а, с друге стране, истовремено укључује могућност њихове промене. Имајући у виду психолошко становиште, он значи осећај припадности некој групи, а савремено доба кроз императив – можеш да будеш било шта, јер је све допуштено – нуди широк спектар потенцијалних избора у потрази за такозваним *аутентичним сопством*.

Предмет нашег истраживања јесте проблем сопства у роману *La sans pareille* Милисав Савића. Настојаћемо да истакнемо спољашње и унутрашње дефинишуће факторе властитости у контексту романескне стварности. Циљ рада јесте да осветли видове ауторовог свесног² поигравања концептом идентитета у покушају да га деконструише кроз нарушавање граница постављених између амбивалентних ознака којима се тај концепт одређује. Писац намерно изврће идентитет на његово наличје једнако с аспекта јунака и на плану приповедања. То чини поступком замене разних чинилаца властитости: имена, презимена, националне и верске припадности, пола, рода, сексуалног опредељења, језика, културе. До инверзије долази путем маскирања, односно лажног представљања, чиме се сугерише да је сопство нестабилна категорија, ствар избора, мимикрије. Ипак, оно појединца неизбрисиво обележава противно његовој вољи, што је у делу назначено трагичним, али логичним крајем љубавне приче. Ауторска намера подробније је експлицирана у *Пишчевим белешкама*.

Желео сам да напишем роман о проблему идентитета. Идентитет је илузија, коју гајимо о себи, као и што је други гаје о нама. [...]

Уследило је логично питање: да ли је могуће испричати причу о човеку разбијеног идентитета? [...] Једини излаз је да се има више приповедача, али да сви буду под контролом једног, па чак и онда кад их тај варака да нема никакву контролу над њима (Савић 2015: 162).

Основна тема *La sans pareille* јесте питање властитости, што истичу и други проучаваоци, сугеришући да је постмодернистичко „подривање било какве стабилности и априорне датости садржано у роману и идејно и формално“ (Васић Ракочевић 2015: 346), чиме писац „жели да укаже на то да

² Посебно је важно напоменути да Милисав Савић интенционално проблематизује питање идентитета, и то не само у роману *La sans pareille*, већ и у другим својим делима (в. Чутура 2011: 7–23).

је у модерном добу све подложно преиспитивању“ (Микић 2016: 104), затим како је „[т]еза да у свакоме чучи прикривени или агресивни, скоро до немогућности трпљења, Нарцис исказана [...] кроз однос: ја и други“ (Влаховић 2015: 187), при чему се истиче да је ово прозно остварење „слика једног маскенбала, у коме се срећу и преплићу различити временски слојеви, од ренесансе, преко раздобља између два светска рата до савременог доба“ (Стевановић 2018: 139). Ипак, љубавна прича одиграва се у Тоскани, на пролеће 1994. године,³ али се већ у првој реченици интенционално помиње завичај (одређен присвојном заменицом *мој*), чиме се сугерише измештеност из њега. Оквир изван којег главни јунак (заједно са многима) самог себе склања и физички (у Италију) и духовно (боравком у *другој* стварности) прецизиран је реченицом „већина присутних на коктелу била је из Сарајева, односно Југославије, распадајуће Југославије“ (Савић 2015: 8). Управо *свој* простор, иако удаљен, непрестано се евоцира у оном *туђем*, мада блиском. Истовремено, граница између јаве и сна, збиље и маште је врло танка, те протагониста не уме да се снађе у датим околностима, заокупљен игром прерушавања, скривања и трагања, он и страда. Стога ми (читаоци)

[з]аједно са писцем и његовим јунацима, испрва бојажљиво – потом све храбрије, прилазимо тој јединој (заједничкој): стварности не верујући у оно што видимо, истовремено: верујући у оно што не видимо, на тренутке ни сами не знајући ко смо, да ли и у којој мери постојимо (Симић 2017: 48).

На плану ликова сопство се испитује кроз однос између *нашег јунака* и Плавокосог, односно Плавокосе. Све је упитно, почевши од њихових имена, преко узраста, физичког изгледа, пола, рода, одевања, брачног статуса, порекла, прошлости, народности, вероисповести... Ако је „поседовање имена [...] оно чиме је неко, без икакве могућности избора, стављен у дискурс“ (Batler 2001: 158–159), онда се лажном номинацијом он преобликује. (Видећемо да је, међутим, реч о привременој модификацији, јер управо контекст којег се јунаци покушавају ослободити одређује до краја њихове судбине.) Протагониста се представља као Хасан Пртинац да би могао емигрирати из ратом захваћене Југославије и тако избећи присилну

³ *La sans pareille* се састоји из десет целина од којих прва представља љубавни роман, а осталих девет *dodatke* уз њега. Потребно је овде још напоменути да се целокупна радња, кроз овакву структуру, изван доминантног наративног тока шири на период од 1994. до 1999. године, а у просторном смислу и на Србију (где се јунак враћа трагајући за вољеном).

мобилизацију.⁴ Измишљени идентитет потврђују фалсификована документа што му омогућавају боравак у иностранству, где странци на основу медијске слике о рату у Југославији без изузетка босанске муслимане сматрају жртвама, а Србе злочинцима. Он се штити неистином о себи и у складу са њоме се понаша. Приповедач намерно неће открити како се главни јунак зове, а своје разлоге за то истиче у *Пишчевим белешкама*.

Хтео сам најпре да му дам обично име, српско. Оно право, јер ће у овој причи имати и лажно. Изabraо сам Милан. Звучало је неутрално, типски.

Брзо сам одустао. Из простог разлога што мој јунак жели да побегне од свог имена, па звао се Милан, Павле или Петар. Јер име га обележава. Ставља га на списак. За казну, сматра он. Списак војске, полиције, судства.

[...]

Јунаку нисам открио право име. У овој причи велики је усамљеник. Оној коју воли и која га можда воли не сме, бар у почетку, да открије име. Касније и не жели. Јер тиме ништа не добија. Само би причу банализовао. И сахранио игру као главни елемент приче.

Самим тим и његова смрт изгледа мање страшна. Или мање патетична. Један Н. Н. мање на свету.

И име, право име главне јунакиње, остаје непознато.

По томе су обоје у овој причи једнаки (Савић 2015: 149).

Колико год покушавао да се одрекне појединих делова сопства, они му се попут бумеранга враћају, најпре у, мање опасном, простору друге стварности где среће полицајца и полицајку који га легитимишу голог (у буквалном и симболичком смислу) и констатују да се не зове Хасан, да није муслиманске вероисповести, за шта постоји и физички доказ на телу – он није обрезаан – уз све то говори екавским изговором (в. Савић 2015: 98). Овај ће му се сан обистинити у обрнутој перспективи када се врати у Србију покушавајући да пронађе драгу и верујући да је рат окончан. Тада га присилно мобилишу.

Именом су задовољни. Право српско. Могу да буду задовољни и његовим занимањем. Уколико наслика како Милош Обилић убија Мурата на Косову Пољу.

⁴ У писму вољеној признаје да није онај за којег се издаје, али ни ту прецизно не открива сопствени идентитет. „Ја нисам Хасан. Не знам да ли си то знала, мада си приметила да нисам обрезаан. Србин сам. Милан. Или Срђан. Или Петар. Назови ме како хоћеш“ (в. Савић 2015: 174). Задржавање анонимног статуса доприноси универзалности приче.

Задовољни су и његовом дугом косом. Јер они, српски добровољци, носе дугу косу. Нису задовољни што је Ћосав, тако да га неко може заменити за девојку. Мада они примају и девојке у својим редовима.⁵ Које сматрају сестрама (Савић 2015: 208).

Из приложеног видимо да се одређени елементи сопства уобличавају или прикривају под присилом, услед страха од кажњавања због оних ознака које су у одређеном политичком, друштвеном и културолошком контексту негативно конотиране.

Жена у коју је *наш јунак* заљубљен такође се лажно представља, бирајући разна литерарна имена: Пампинеја, Пармено, Кениј, Кенија, Франческа, Ана, Ема, Јелена, Федра, на самом крају *он* је назива Дафином. Непознавање *оног другог* доприноси заљубљености у повести о „чистој љубави [...] без интереса“ (Савић 2015: 160). Неодређени су и остали чиниоци њеног идентитета, мада се из понашања ове даме понешто да наслутити. „Може се нагађати да је удата за човека од кога не може да се одвоји, било да је материјално везана за њега, било због одрасле деце која би је одбацила због везе са млађим човеком, било због аутистичног детета...“ (Савић 2015: 150). Непрестано преоблачење главне јунакиње доприноси карневалској атмосфери⁶ коју подржава и место радње. У једном тренутку ликови се упућују на маскенбал у борделу код манастира Чертоза када су сви, изузев протагонисте, прерушени. Она се појављује у опречним облицима – као мушкарац, жена, млада девојка, старица, па и у најчуднијој, хибридној форми.

Била је на мотору, неком старом ‘дукатију’. Од појаса навише у кожној јакни, са кацигом на глави. Од појаса наниже у краткој сукњи, голих ногу, у ‘рибок’ патикама већег броја. Од појаса навише мушко, наниже женско. Личила је на кентаура. Глава коњска, а ноге људске (Савић 2015: 30).

⁵ Цитат је преузет онако како стоји у извору: „у својим редовима“, иако би граматички требало да стоји: „у своје редове“.

⁶ Када је реч о карневалу, треба напоменути да му је својствена „svojevrсна logika ‘izokrenutosti’ (à l’envers), ‘nasuprot’, ‘naopako’, logika neprestanih premeštanja onoga što je gore i onoga što je dole (‘točak’), lica i naličja, za njega su karakteristični i različiti vidovi parodije i travestija, degradiranja, profanisanja, lakrdijaškog ustoličavanja i svrgavanja (Bahtin 1978: 18). Инверзија је у роману *La sans pareille* вишеструко присутна.

Њена двозначност или вишесмисленост у складу је са општим амбијентом упитаности о томе шта је истинито а шта није, јер се такозваном Хасану сусрети са мистериозном особом дешавају док он лежи у кревету под температуром која се, с једне стране, да тумачити као љубавна грозница, а, с друге стране, могуће је интимне састанке посматрати као снове, халуцинације што се одвијају у неодређено доба и у имагинарном простору само налик на онај стварни или литерарни (из Црњансковог путописа).⁷

Као што су у карневалу рађање и смрт, младост и старост, мушко и женско нераскидиво повезана два лица истог, чиме се опонаша првобитно стварање *in illo tempore*, у чијим оквирима парови супротности још нису креирани и где је још све јединствено, нерашчлањено, тако главна јунакиња обједињује разне бинарне опозиције превасходно чином маскирања, иначе значајним аспектом поклада. На једном месту је описана као старица. „Све је на њој, од ципела и сукње до блузе, било бапско. На глави старомодни шешир широког обода. Блуза закопчана до грла. Лице ненашминкано, примећивале су се боре и подочњаци, на врату и рукама мрешкале су се вене“ (Савић 2015: 36). Другде вешто прикрива дуговечност. Њена физичка појава је у сваком смислу неодређена, као одсањана. „Пошто не мења само имена већ и изглед, приповедач оставља читаоцу да је замисли по сопственој жељи. Једина непроменљива телесна карактеристика јесу њена стопала, за жену превелика. И жути, пушачки зуби“ (Савић 2015: 245). Оправдање за извртање чињеница приповедач проналази у илузорној жељи за реализацијом немогућег, карневал „[д]аје илузију да се снови могу остварити. Ако не за стално, оно бар за једну ноћ“ (Савић 2015: 239).

Важни чиниоци идентитета јесу категорије пола и рода⁸ које се, уз сексуално опредељење, у роману вишеструко доводе у питање кроз физички

⁷ Роман поред интертекстуалних релација успоставља и везе са бројним сликама и фрескама у виду оживљавања одређених њихових сцена, приказа, ликова. Како је реч о уметничким делима која се налазе у Италији, оправдано би било интрепретирати љубавну причу као игру што се одвија у подсвести, буновном стању *нашег јунака*, по занимању сликара. (Иначе, његов артистички позив једна је од ретких идентитетских одредница која се не доводи у питање.) У прилог овој тези иде и приповедачка напомена: „Тако се и први део ове приче, *Пролећно путовање Тосканом*, може схватити као сан нашег јунака“ (Савић 2015: 138).

Напоменимо овде да је писац Милош Црњански вишеструко присутан у причи, не само кроз њен подтекст; јавља се и као један од ликова (заједно са женом му Видом).

⁸ „Као друштвено конструисана категорија, коју успостављају традиција, култура и односи у друштву, род зависи од културних представа које о полу има нека заједница“ (Малешевић 2017: 303). Надаље, род се може одредити „kao dodatak društvenih komponenti

изглед близак хермафродитском и код јунака, а посебно код јунакиње. У првом сусрету она се представља као мушкарац и позива протагонисту да пође са њом, односно са *њиме* поигравајући се употребом ласцивних коментара. „Ако мисли да је педер, није, рече Плавокоси. А онда несташним тоном додаде. Мада га многи уверавају да би требало да проба“ (Савић 2015: 9). Најпре ни читаоцу није познато да ли је реч о жени или о мушкарцу. Треба напоменути да наш јунак улази у љубавни однос док ни сам није начисто ког је пола особа пред њиме. У сну је амбивалентна, неиздиференцирана, карневализована. „С два лица. С два трбуха. Или две задњице. Са женским и мушким сексом. Лице бапско, тело девојачко“ (Савић 2015: 109).

И главни јунак поседује андрогине⁹ особине. Више пута је окарактерисан као женскаст и то његово физичко својство погодује травестији. Прерушавању у девојку прибегава онда када на врата његове драге (код које се испрва скривао) долазе представници војске да га мобилишу. Том приликом привремено мења родни идентитет чином прерушавања, присвајајући женску одећу и помоћу претходно обављених козметичких третмана (депилације, лакирања ноктију, шминкања, пуштања дуге косе).¹⁰ Он и завршава тако што прерушен у жену бежи из војске у коју је присилно доведен. Противници га хватају на Мокрој гори (хтонском, двосмисленом, опасном месту), где гине од експлозије. Идентитет се релативизује и обесмишљава управо онда када се живот појединца гаси. „Тако је то с јунацима свих прича. На крају их чека смрт. Па били женско или мушко“ (Савић 2015: 239).

biološkim razlikama“ (Gordić Petković 2011: 397). Чак се и поменуте природне диференције доводе у питање и то кроз проблематизацију бинарности пола (в. Batler 2010). „Претпоставка Другога садржана је у самом формирању смисла властитости – искуство властитости се не би могло тотализовати без помоћи другога који помаже индивиду да се учврсти и одржи у свом идентитету“ (Башић 2017: 119).

⁹ Термини хермафродитски и андрогини користе се да означе особу која поседује и мушке и женске карактеристике, што је приближава њиховом митском пандану – савршеном двоποлном бићу. Прича о андрогину у роману Милисаву Савића је преузета из Платонове *Гозбе* (в. 2008) помињањем тежње супротних полова да пронађу изгубљену половину и са њом се у љубави сједине, као и кроз инверзију карактеристичну за актере обреда и карневала, односно кроз ритуалну андрогинију која се досеже маскирањем.

¹⁰ Интертекстуална референца овде се остварује са низом српских усмених епских песама што поседују мотив прерушавања мушкарца у жену. Грујица Новаковић (млад, голобрад, девојачке лепоте) појавно је најсличнији протагонисти Савићевог романа, док овде предочена прича понајвише одговара сужејним моделима оних песама чији је јунак најчешће Иван Сењанин. Да је Милисаву Савићу позната заступљеност полне инверзије маскирањем у оквиру епике, потврђују његови осврти из *Епске Србије* (в. 2017: 161, 294).

Значајан део романа јесу есеји јер се они показују као погодна форма за разматрање појма идентитета. У њима приповедач порицање сопства тумачи као одлазак у анонимност с циљем да се појединац заштити од окружења. Полемише о индивидуалном и групном идентитету. „Јавно немаш свог мишљења, али га препознајеш у гомили, у племену. У маси фудбалских навијача, слушаалаца стадионских концерата, учесника политичких демонстрација. Јер те гомила, племе, ослобађа страха. Ух, што је лепо кад *ја* постане *ми*!“ (Савић 2015: 125). Међутим, све има своју цену, а утапање у окружење чини да „[п]остајемо број, стварчица, објект у рукама оног или оних које смо изабрали за вође“ (Савић 2015: 126). Једино пред смрћу човек има потребу да се разоткрије и покаже ко је, како би потврдио своје постојање. Властитост се такође формира кроз категорију времена, при чему је истакнуто да није могуће одрећи се онога што смо оставили иза себе, јер нас све што је претходило одређује на путу ка ономе што ће уследити. „Будућност је неизвесна, садашњост је извесна али неухватљива, једини наш опипљиви пртљак јесте прошлост“ (Савић 2015: 135). Шта год урадио, *наш јунак* неће избећи трагичан крај који га неумитно чека без обзира на предузете мере предострожности (напуштање домовине, промену идентитета).

До неспоразума са самим собом и са другима долази, како приповедач истиче, најпре изнутра, у контексту мита о андрогину, услед потраге за одузетим делом властитости. „Пошто не знамо каква је та наша отуђена, изгубљена половина, онда је тражимо готово насумице, као у мраку. Кад нам се учини да смо је пронашли, покушавамо да јој се приближимо, да се спојимо с њом, а она то, по правилу, одбија“ (Савић 2015: 137). Том приликом појединац погрешно тумачи другог, или нетачно верује да слика коју има о себи јесте истоветна у туђим очима.

И поред оваквих сазнања већина негује какву-такву целовиту слику о себи. Покушавајући да је другима наметне. [...] Неки, пак, свесни су свог различитог идентитета код других, покушавају да се прилагоде представи коју други имају о њима. [...] У суштини, глумци су. Или – да употребимо тежу реч – варалице (Савић 2015: 138).

Постмодернистичка поетика Милицава Савића, уз формалне особености његовог романа *La sans pareille* (декамеронска организација на десет поглавља, десет прича, десет црних прича, десет снова, десет пищевих бележака, десет писама, десет завршетака романа, којима је прикључено сто

фуснота и сто индексних одредница), пропраћене присуством десет различитих приповедача, преузетих из Бокачове новелистичке збирке,¹¹ омогућава приступ појму властитости из разних углова. Жанровска хибриднаост и обиље интертекстуалних и метатекстуалних релација упућују на тежњу ка целовитој слици сопства, сложеног појма који је у литерарној интерпретацији додатно закомпликован. Тиме се разматра нараторски, односно ауторски идентитет.

У ток приповедања су укључени и наводни лапсуси онога који држи конце приче, све да би се проблем сопства почео разрешавати. „Рашири руке према њему, али се у последњем тренутку сети да богиње јадни смртник из Београда (пардон, из Сарајева – грешка приповедача) не сме да љуби“ (Савић 2015: 29). Наратор се у *Пишчевим белешкама* бави структуром сопственог романа, тумачи његове појединачне делове, директно комуницирајући са читаоцем. Притом је експлицирано да термин приповедач „[о]вде не означава писца ове књиге, са корица, већ оног који прича ову причу, наратора“ (Савић 2015: 152). Ипак, роман обухвата и бројне метакритичке коментаре,¹² као што су, на пример, подаци о томе како је и где је дело написано, с тим да они нису назначени у виду једноставних паратекстуалних напомена, већ се налазе у додацима, равноправним деловима укупне структуре књиге *La sans pareille*. Једна од таквих бележака је и она где се нарација појединачног гласа тумачи од стране казивача са повлашћеним статусом којем су сви остали причаоци (који се колебају између труда да досегну веродостојност повести, с једне стране, и сопствене непосредности, с друге стране), подређени:

Реч је о једном приповедачу који се крије иза заменице „ми“. Вероватно је несигуран и уплашен, чини му се да ће прича испричана у првом лицу множине бити уверљивија и лакше прихваћена од читалаца. Али ће повремено, па и на следећој страници, причање наставити у првом лицу једине (Савић 2015: 211).

¹¹ У подтексту романа налазе се и приче из *Хиљаду и једне ноћи*, уз Андрићеву приповетку *Аска и вук*, све са темом одлагања смрти кроз уметнички чин, нарацију, плес. Наш нобеловац је, као и Црњански, укључен у Савићев роман са више аспеката, кроз тему мимикрије, а посебно у виду заједничког мотива имагинативне жене која се час појављује, час ишчезава.

¹² Њих највише има у пишчевим белешкама, есејима, фуснотама, индексу имена, места, датума и појмова, али и напоменама у другим наративним целинама, те повремено искрсавају чак у доминантном приповедачком току.

Наратор на махове открива и понешто о сопственом идентитету, рецимо, када прича о страдању једног брачног пара, он у загради оставља следећи коментар: „нећемо га именовати, муж и жена су били Срби, приповедач се боји да га оптуже да навија за ‘своје’“ (Савић 2015: 223). Проматра и однос између писца и наратора (оног који обједињује десет приповедачких гласова). На неким местима искрсава идентитет самог аутора, на пример, када оправдава употребу такозване целофанске књижевности у белетристици, уз став: „Треба је искористити за озбиљну књижевност. И ја сам то, вероватно невешто, покушавао. *Примедба М. С.*“ (Савић 2015: 224). Међутим, он је на другим местима подређен приповедачу који доноси напомену (не ону уредничку што се налази на крају књиге):

Милисав Савић¹³ (Рашка, 1945), писац ове приче. Присутан у њој и више од писца, углавном прерушен. И у овој белешци има доста прерушавања (уосталом, све аутобиографске белешке су такве: са циљем да се писац читаоцима представи у што бољем и лепшем светлу) (Савић 2015: 241).

Овим се мноштво приповедача обједињених у доминантном наративном гласу приказују као ауторово наличје – још једна прерушена појава. На другом месту о себи прича у првом лицу јединине експлицирајући како се сваки покушај дефиниције артистичког идентитета обесмишљава у етикетирању путем ознака које се међусобно искључују, а опет се односе на једну те исту особу, при чему се указује на извртање истине кроз језичке манипулације.

Колико сам само беснео што ме је свет погрешно видео! Комунисти су ме видели као антикомунисту, а антикомунисти као комунисту! Српски националисти као антинационалисту („мондијалиста“, та реч је постала поштапалица), антинационалисти као националисту („шта ће неко с таквим именом бити него тешка, примитивна Србенда“). Неки су ме видели као тешку пропалицу, други као финог господина. За неке сам као писац био реалиста најгорег кова, за друге помодни постмодерниста (Савић 2015: 130).

Све се оштре поделе, примењене на појединачан случај, показују као илузорне. Ни са једном од туђих дефиниција аутор се не поистовећује. И овде

¹³ Име и презиме писца исписани су масним словима у самом извору, цитат је пренет онако како изгледа у оригиналу.

се сопство показује као комплексан појам, додатно проблематизован када се односи на уметника.

У *Пишчевим белешкама* бави се релацијом између приповедача и протагонисте романа, при чему главном лику даје прилику да портретише онога који прича о њему. Тиме мења улоге наратора и јунака чији је исказ ипак дат у трећем лицу, на основу чега се може закључити да је и даље под надзором онога који држи конце приповести:

Наратора наш јунак замишља у људском облику, иако је он у ствари друго име за поступак, форму, композицију, стил, писмо, текст – већ како хоћете.

Наратор може да буде женска и мушка особа.

Наш наратор дао је класификацију десет наратора: седам женских и три мушк[а]. Зашто оваква подела, поготово кад се зна да у историји књижевности доминирају мушки приповедачи? Читалац слуги разлоге: први је омаж великом приповедачу Ђованију Бокачу, од кога смо преузели поделу; други, наш јунак чезне да причу о њему причају жене (Савић 2015: 152).

Инверзија је, дакле присутна, како на нивоу ликова тако и на плану приповедања, кроз преоблачење и лажно представљање јунака, односно путем комбиновања различитих приповедачких гласова, при чему нарација на тренутке прелази у руке протагонисте или писца. Свеопшта мимикријска атмосфера одговара ауторској намери да осветли појединачни и колективни идентитет из различитих углова, пародирајући сваки покушај коначних дефиниција по питању сопства. Језик се као средство књижевног текста и човековог изражавања уопште показује као недостатан, јер функционише кроз ознаке које су врло често искључиве. Иронијска оштрица усмерена је и на свет што нас окружује, а у чијим оквирима појединац опстаје захваљујући способности да се прилагоди контекстуалним условима, при чему се одриче делова себе, не би ли преживео.

У роману *La sans pareille* Милисав Савић успешно деконструише појам идентитета разлажући га на његове делове, затим мењајући ознаке на којима је успостављен, свесно се поигравајући проблемом сопства и пародирајући га. Аутор показује како је властитост заснована на бинарним категоријама (на пример, мушкарац – жена; младо – старо) и да је донекле променљива, односно растегљива детерминанта. Амбивалентност личности потцртана је кроз различите видове замене идентитета коју поједини јунаци врше маскирањем или лажним представљањем. Концепт сопства аутор

карикира на нивоу приповедања, поступака, ликова, форме, при чему се инверзија показује као основно средство којим се служи, све са циљем да изобличи властитост и истакне њену флуидност.

ИЗВОР

Савић, М. (2015). *La sans pareille: љубавни роман са додацима*. Зрењанин, Нови Сад: Агора.

ЛИТЕРАТУРА

Башић, И. (2017). Идентитет. У Гавриловић, Љ. (Ур.), *Етнологија и антропологија: 70 изабраних појмова*. (стр. 116–124). Београд: Службени гласник, Етнографски институт САНУ.

Васић Ракочевић, Б. (2015). Homo ludens. *Летопис Матице српске*, 496(3), 152–154.

Влаховић, Г. (2015). Ни прерушавање увек не помаже. *Кораџи*, 49(10/12), 185–188.

Малешевић, М. (2017). Пол и род. У Гавриловић, Љ. (Ур.), *Етнологија и антропологија: 70 изабраних појмова* (стр. 303–307). Београд: Службени гласник, Етнографски институт САНУ.

Микић, Р. (2016). Роман који жели да створи читаоца. *Повеља*, 46(1), 99–106.

Савић, М. (2017). *Епска Србија*. Београд: Друштво Рашка школа.

Симић, М. (2015). За читаоце будућности. У Симић, М., *Дневник читаоца 2: огледи, критике, опажања и осврти* (стр. 47–50). Зрењанин, Нови Сад: Агора.

Стевановић, Ј. (2018). Слободни неуправни говор и њему конкурентне форме у роману *La Sans Pareille* Милисав Савића. *Лунар*, 19(67), 129–140.

Чутура, И. (2011). Тајна у роману Чварчић Милисав Савића. *Узданица*, 8(2), 7–23.

Bahtin, M. (1978). *Stvaralaštvo Fransoa Rablea i narodna kultura srednjeg veka i renesanse*. Beograd: Nolit.

Batler, Dž. (2001). *Tela koja nešto znače: o diskurzivnim granicama „pola“*. Beograd: Samizdat B92.

Batler, Dž. (2010). *Nevolja s rodом*. Loznica: Karpos.

Gordić Petković, V. (2011). Rod i književnost. U Milojević, I., Markov, S. (Ur.), *Uvod u rodne teorije* (str. 397–408). Novi Sad: Mediterran Publishing.

Kaler, Dž. (2009). *Teorija književnosti: sasvim kratak uvod*. Beograd: Službeni glasnik.

Platon. (2008). *Gozba ili O ljubavi*. Beograd: Dereta.

SADRŽAJ

I KEYNOTE LECTURES

SEĆANJE NA PROFESORA RANKA BUGARSKOG	9
--	---

Tvrtko Prčić

1. UVOD: BIO-BIBLIOGRAFSKI PROFIL	11
---	----

2. RANKO BUGARSKI I FILOZOFSKI FAKULTET	13
---	----

Nataša Kiš

3. ZBIRNI PRIKAZ 12 STARIJIH KNJIGA RANKA BUGARSKOG (1996/97)	19
--	----

Olga Panić Kavgić

4. ZBIRNI PRIKAZ 15 NOVIJIH KNJIGA RANKA BUGARSKOG (2001–2021)	25
---	----

Strahinja Stepanov

5. SRPSKI ŽARGON OČIMA RANKA BUGARSKOG.....	33
---	----

Gordana Lalić-Krstin

6. SRPSKE SLIVENICE OČIMA RANKA BUGARSKOG	43
---	----

II LINGUISTIC ENCOUNTERS

Aleksandra Blatešić, Jelena Badovinac

KONCEPTI „ROĐENJA“ I „SMRTI“ U ITALIJANSKOJ FRAZELOGIJI I PAREMIOLOGIJI U SVETLU KOGNITIVNOLINGVISTIČKE I LINGVOKULTURNE ANALIZE	51
--	----

Jelena Biljetina

PRENESENA ZNAČENJA LEKSIČKIH JEDINICA S POJOMOM <i>DOG</i> I <i>PAS</i> U ENGLESKOM I SRPSKOM: KOGNITIVNOLINGVISTIČKA ANALIZA	67
--	----

Nataša Kiš

O ZNAČENJU I KONCEPTUALIZACIJI GLAGOLSKIH IMENICA	83
---	----

Ивана Вилић ФУНКЦИОНАЛНИ ОДНОСИ КЛОДА ВАНДЕЛОАЗА У ИЗРАЖАВАЊУ СПАЦИЈАЛНОСТИ У ФРАНЦУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ	97
Tanja Milićev, Sergej Bojović THE IMPACT OF MODAL FLAVOR ON THE CHOICE OF COMPLEMENT TYPE IN SERBIAN	111
Nadežda Silaški, Gordana Lalić-Krstin THE <i>-FLATION</i> COMBINING FORM AS A SOURCE OF LEXICAL INNOVATION AND CREATIVITY IN ENGLISH	127
Virna Karlić, Tomislav Bartol <i>SEX, LIES & INTENSIFIERS</i> : A CORPUS-PRAGMATIC ANALYSIS OF SENSATIONALIST LANGUAGE FEATURES IN MAGAZINE HEADLINES	145
Mira Milić, Olga Panić Kavgić, Aleksandra Kardoš Stojanović SINONIMIJA U SRPSKOJ SPORTSKOJ TERMINOLOGIJI	161
Anna Makišová SKRÁTENÉ SLOVÁ V SLOVENSKOM A SRBSKOM JAZYKU	179
Ана Шпановић, Матија Нешовић НЕКИ АСПЕКТИ СЕМАНТИЧКЕ АНОТАЦИЈЕ ДИГИТАЛНОГ ИЗДАЊА ВУКОВИХ <i>СРПСКИХ НАРОДНИХ ПОСЛОВИЦА</i>	193
Pásztor-Kicsi Mária ÍZNEVEKET TARTALMAZÓ NÖVÉNYNEVEK A MAGYAR ÉS A SZERB NYELVBEN.....	211
Јелена Јанковић МИКОНИМИ (НАЗИВИ ГЉИВА) У ВУКОВИМ <i>СРПСКИМ РЈЕЧНИЦИМА</i> ИЗ 1818, 1852 И 1898. ГОДИНЕ	227
Данка Вујаклија О ПРИСТУПУ ВУКА КАРАЦИЋА СЛОВЕНСКИМ ДИЈАЛЕКТИМА МАКЕДОНИЈЕ	247

Зоран Симић УПОТРЕБА ПРЕДЛОГА <i>ПО</i> У ГОВОРУ ПРИЗРЕНСКОГ ПОДГОРА И ПОДРИМЕ	259
--	-----

III LANGUAGE, CULTURE, TRANSLATION

Edita Andrić KULTUROLOŠKI SPECIFIČNE FRAZEOLŠKE JEDINICE I NJIHOVA PREVODIVOST	275
--	-----

Duška Zvekić-Dušanović TRAGOVI SUŽIVOTA U ROMANU <i>SEMPER IDEM</i> ĐORĐA LEBOVIĆA I NJEGOVOМ PREVODU NA MAĐARSKI JEZIK.....	289
--	-----

Diana Prodanović Stankić, Sonja Filipović CULTURE-SPECIFIC ITEMS IN TRAVEL BROCHURES: A CONTRASTIVE ANALYSIS OF A TRAVEL BROCHURE TRANSLATED FROM SERBIAN INTO ENGLISH	303
---	-----

Borislava Eraković JEZICI I KULTURE U OGLASIMA ZA PREVODICE U SRBIJI (2009–2024)	321
--	-----

IV LITERARY ENCOUNTERS OF CULTURE

Ksenija Aykut POEZIJA AŞIKA KAO IZRAZ TURSKOG KULTURNOG IDENTITETA.....	341
--	-----

Marija Mitić MEDIJEVISTIČKI KULTURNI I ISTORIJSKI KONTEKSTI I PROŽIMANJA U KNJIŽEVNOM DELU ĐOVANIJA VILANIJA <i>NOVA HRONIKA</i>	353
--	-----

Utasi Anikó A GYERMEKKÖNYVEK SZÖVEG-KÉP VISZONYÁNAK ÉRTELMEZÉSI LEHETŐSÉGEI	365
---	-----

V MYTH, IDENTITY AND CULTURE

Сања Париповић Крчмар, Милица Софинкић ЕГЗИЛ И АУТОФИКЦИЈА – УМИРАЊЕ У ТОРОНТУ ДАШЕ ДРНДИЋ..	379
---	-----

Наташа Дракулић Козић ПИТАЊЕ ИДЕНТИТЕТА У РОМАНУ <i>LA SANS PAREILLE</i> МИЛИСАВА САВИЋА	399
--	-----

Olivera Žižović PREOBRAŽAJ, (R)EVOLUCIJA I IDENTITET U „PSEĆEM SRCU“ MIHAILA BULGAKOVA	411
--	-----

VI IDENTITY AND MULTICULTURALISM

Mario Liguori LA DEBOLEZZA DEL CONCETTO DI ITALIANITÀ	429
--	-----

Светлана В. Стевановић ПРОЖИМАЊЕ КУЛТУРА У РОМАНУ <i>МАЛИНЊЕ</i> ЛАУРЕ ЕСКИВЕЛ ...	443
---	-----

Јелена Милинковић <i>ЖЕНСКИ ПОКРЕТ</i> И ДИГИТАЛНА ХУМАНИСТИКА НА ИНСТИТУТУ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ У БЕОГРАДУ	459
---	-----

VII SOCIOLOGY, PHILOSOPHY, IDENTITY AND CULTURE

Marica Rajković Perović PERSPEKTIVE ANGAŽOVANE UMETNOSTI	473
---	-----

Miloš Perović NEOLIBERALIZAM, HIPERINDIVIDUALIZAM, NEOKONZERVATIVIZAM I IDENTITETSKE POLITIKE	491
---	-----

Ana Bilinović Rajačić, Jelena Tanasijević, Jovana Čikić KO SKLAPA, A KO ODLAŽE BRAK? – ANALIZA SOCIOLOŠKOG PROFILA MLADIH U VOJVODINI U KONTEKSTU DRUGE DEMOGRAFSKE TRANZICIJE	509
---	-----

VIII HISTORY AND CULTURE

Attila Pfeiffer KRATAK PREGLED DEMOGRAFSKE ISTORIJE BAČKE I BANATA U 18. VEKU	529
---	-----

Daniela Marčok	
SRPSKA ŠTAMPA O LJUDOVITU MIČATEKU (1874–1928), VOĐI VOJVOĐANSKIH SLOVAKA POČETKOM 20. VEKA	547

Péter Vukman	
EVERYDAY LIFE IN CONFLICT. ETHNIC TENSIONS BETWEEN HUNGARIANS AND SOUTH SLAVS IN THE BAJA TRIANGLE (1945–1948)	563

Julia Balla	
<i>DEI CIVITAS CULTURA</i> : THE 34 TH EUCHARISTIC CONGRESS IN BUDAPEST IN THE LIGHT OF CULTURAL EVENTS.....	575

IX CULTURAL CONTEXT IN MEDIA

Дејан Пралица	
100 ГОДИНА РАДИЈА У СРБИЈИ	597

X CULTURAL CONTEXT IN EDUCATION

Milena Letić Lungulov, Nataša Tančić	
INKLUZIJA KAO „KULTURA“ PERSONALNOG RAZVOJA I UČENJA DAROVITIH	613

Stanislava Marić Jurišin, Borka Malčić, Tamara Dragojević	
UTICAJ KULTURE ŠKOLE NA OBRAZOVNE ISHODE UČENIKA	629

Biljana Lungulov, Jovana Milutinović, Gorana Vojčić	
PEDAGOŠKO OSPOSOBLJAVANJE NASTAVNIKA U VISOKOM OBRAZOVANJU: MOGUĆNOSTI UNAPREĐENJA NASTAVNE PRAKSE	643

Марија Б. Нијемчевић Перовић	
ИНТЕРКУЛТУРАЛНОСТ КРОЗ ОБЈЕКТИВ НАСТАВНИХ МАТЕРИЈАЛА: АНАЛИЗА СЛИКОВНИХ САДРЖАЈА У УЏБЕНИЦИМА ЗА НЕМАЧКИ ЈЕЗИК	661

Jovana Turudić, Slađana Zuković, Dušica Stojadinović	
ACADEMIC MOTIVATION OF GENERATION Z STUDENTS.....	675

Dušica Stojadinović, Senka Slijepčević, Jovana Turudić

GENERATION Z STUDENTS' VALUE ORIENTATIONS..... 695

UNIVERZITET U NOVOM SADU

FILOZOFSKI FAKULTET

Dr Zorana Đinđića 2

21000 Novi Sad

Tel: +381 21 450690

www.ff.uns.ac.rs

Priprema za štampu i redizajn korica

Igor Lekić

Elektronsko izdanje

<https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2026/978-86-6065-987-5>

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

316.74:81/82(082)

МЕЂУНАРОДНИ интердисциплинарни симпозијум "Сусрет култура" (13 ; 2024 ; Нови Сад)

Zbornik radova [Elektronski izvor] / Trinaesti međunarodni interdisciplinarni simpozijum "Susret kultura", [2. decembar 2024, Novi Sad] ; [urednici Milivoj Alanović, Jasna Uhlarik, Goran Vasin]. - Novi Sad : Filozofski fakultet, 2026. - 720 str.

Način pristupa (URL): <https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2026/978-86-6065-987-5>. - Nasl. sa naslovnog ekrana. - Opis zasnovan na stanju na dan: 27. 8. 2026. - Radovi na srp. (ćir. i lat.), engl., ital., rum., nem. i rus. jeziku. - Bibliografija uz svaki rad. - Rezime na engl. jeziku uz svaki rad.

ISBN 978-86-6065-987-5

а) Мултикултуралност -- Зборници б) Мултикултурализам -- Интердисциплинарни приступ -- Зборници в) Културни плурализам -- Интердисциплинарни приступ -- Зборници

COBISS.SR-ID 199959049
